

NaturErhvervstyrelsen
Center for jordbrug, Planter
Den 16. august 2012
J.nr.: 11-3046-000001
LBO/

**Referat af mødet i
Udvalget for Plantegenetiske Ressourcer
den 28. juni 2012
i NaturErhvervstyrelsen**

I mødet deltog følgende medlemmer af udvalget:

Birte Boelt, Aarhus Universitet (formand)
Ahmed Jahoor, Sammenslutningen af danske sortsejere
Mogens Toft Jensen, Foreningen af danske stammejere af Mark og Havefrø
Thomas Hundebøl Thomsen, Landbrugets Kartoffelfond, Vandel
Sven Bode Andersen, Københavns Universitet
Erik Dahl Kjær, Københavns Universitet
Lillie Andersen, Aarhus Universitet
Hans Erik Svart, Naturstyrelsen
Lila Towle, Foreningen Frøsamlerne

Øvrige deltagere i mødet:

Morten Rasmussen, NordGen
Conny Vang Hansen, NaturErhvervstyrelsen (fra pkt. 6)
Lars Landbo, NaturErhvervstyrelsen (referent)
Karina Larsen, NaturErhvervstyrelsen
Anne-Kathrine Mandrup, NaturErhvervstyrelsen (fra pkt.6)
Maj-Britt Starup, NaturErhvervstyrelsen

Dagsorden:

1. Velkomst
2. Godkendelse af dagsorden
3. Orientering fra Fødevareministeriet, herunder:
  - Opdatering om organisationsændringen i ministeriet,
  - Arbejdet med en ny organisering af genressourceområdet,
  - Økologisk Handlingsplan 2020
  - ABS-workshop og FAO-arbejdsgruppemøde
  - EU's genressourceprogram (Rådsforordning 870/2004)

4. Orientering fra deltagerne
  - NordGen
5. Fagligt indlæg v. Erik D. Kjær om samarbejdet med Naturstyrelsen om bevaring af vedplanters genressourcer
6. Fødevarerministeriets handlingsplan for plantegenetiske ressourcer, specielt:
  - Aktiviteterne nr. 1 til nr. 6 om klonsamlinger,
  - Aktivitet nr. 8 om indlagring af nyere danske sorter i NordGen,
  - Aktivitet nr. 15 om en udredning om erhvervsmæssige muligheder ("Bedre afgrøder til fremtidens jordbrug"),
  - Aktivitet nr. 16 om udvikling og afprøvning af plantesorter til økologisk jordbrug,
  - Aktivitet nr. 17 om dansk holdning til fremtidige EU regler for markedsføring af frø og plantesorter,
  - Aktivitet nr. 18 om nordisk projekt om privat-offentligt samarbejde om planteforædling,
  - Aktivitet nr. 26 om tilskudsordningen for plantegenetiske ressourcer,
  - Det videre arbejde med gennemførelsen af handlingsplanen.
7. Eventuelt

Ad 1, velkomst

Udvalgets formand, Birte Boelt, bød deltagerne velkommen, hvorefter der var en præsentationsrunde.

Ad 2, Godkendelse af dagsorden

Dagsordenen blev godkendt. Formanden pointerede, at den gensidige udveksling af information er vigtig, og derfor er "Orientering fra medlemmerne" et fast punkt på udvalgets møder. Forud for udvalgets møder bedes medlemmerne overveje, om der er ting, de vil orientere om under dette dagsordenspunkt.

Ad 3, Orientering fra Fødevarerministeriet, herunder:

Opdatering om organisationsændringen i ministeriet

NaturErhvervstyrelsen orienterede om, at der siden sidste møde var kommet en ny regering, en ny fødevarerminister og en ny finanslov. Samtidig har udvalgets sekretariat fået ny bopæl, idet det hidtidige sekretariat - Plantedirektoratet – er blevet fusioneret med Fiskeridirektoratet og FødevarerErhverv til den nye NaturErhvervstyrelse med hovedkontor i Nyropsgade i det centrale København. NaturErhvervstyrelsen uddelte et diagram over styrelsens organisation; udvalgets sekretariat ligger hos Center for Jordbrug, Planter.

Arbejdet med en ny organisering af genressourceområdet

Fødevarerministeren har anmodet NaturErhvervstyrelsen om at lave forslag til en ny organisering af FVMs arbejde med genetiske ressourcer.

Det sker på baggrund af en aftale mellem regeringen og Enhedslisten om Finanslov 2012, der fastholder en uændret bevilling til genressourceområdet og samtidig lægger op til, at der skal ses på organiseringen af områdets udvalg.

Ønsket om en omorganisering skyldes, at funktionsperioden for det husdyrgenetiske udvalg udløb med udgangen af 2011, og at der derfor skal etableres et nyt udvalg. Blandt interessenterne på det husdyrgenetiske område er der delte meninger om, hvordan den fremtidige organisering af området bør være. Det er derfor ikke nogen enkel opgave at fastlægge den fremtidige organisering af det husdyrgenetiske område.

NaturErhvervstyrelsen lægger vægt på, at arbejdet med at fastlægge en ny struktur sker i tæt kontakt med områdets interessenter. Arbejdet blev således igangsat med en velbesøgt workshop den 22. februar 2012, hvor alle interesserede blev indbudt. Flere medlemmer af udvalget deltog i denne workshop.

Arbejdet med at fastlægge en ny udvalgsstruktur på genressourceområdet har fået en del politisk bevågenhed og er endnu ikke afsluttet.

For så vidt angår de plantegenetiske ressourcer, så har NaturErhvervstyrelsen løbende fastholdt, at dette område fungerer fint, og at der ikke er behov for større ændringer i udvalgsstrukturen. Indtil videre har der været bred accept af denne holdning.

På et spørgsmål om, hvorvidt der vil blive afsat flere penge til genressourceområdet, svarede NaturErhvervstyrelsen, at det er for tidligt at sige. Plantegenetiske ressourcer er imidlertid en forudsætning for den ”grønne omstilling”, som regeringen har gjort til et omdrejningspunkt for Fødevarerministeriets fremtidige arbejde. Der er således kommet mere politisk fokus på genetiske ressourcer, herunder behovet for at styrke udnyttelsen af dem.

Økologisk Handlingsplan 2020

Som en del af den tidligere nævnte grønne omstilling, har regeringen netop lanceret Økologisk Handlingsplan 2020, jf. <http://www.fvm.dk/Default.aspx?ID=20868>

I arbejdet med den økologiske handlingsplan er indgået anbefalingerne fra den udredning om bedre afgrøder til fremtidens jordbrug, som er iværksat under ledelse af udvalgets medlem Sven Bode Andersen, og som også involverer andre udvalgsmedlemmer (mere om denne udredning under dagsordenspunkt 6).

Nogle af den økologiske handlingsplans indsatser vedrører således direkte og indirekte plantegenetiske ressourcer. Indsats 4.1 skal styre indsatsen for produktudvikling, og det nævnes eksplicit, at denne udvikling også skal omhandle produkter baseret på gamle husdyrracer og plantesorter. Indsats 6.1 omhandler forskning, 6.2 sortslovgivningen og 6.3 udviklingen af proteinafgrøder.

ABS-workshop og FAO-arbejdsgruppemøde

I efteråret blev Nagoya-protokollen vedtaget. Protokollen giver retningslinjer for, hvordan det enkelte land skal udmønte Biodiversitetskonventionens bestemmelser om adgang til genetiske ressourcer og deling af fordelene ved deres brug (”Access and Benefit Sharing”, ABS).

FAOs kommission for genetiske ressourcer (CGRFA) har nedsat en arbejdsgruppe til at se på, hvordan Nagoya-protokollen kan gennemføres for så vidt angår genetiske ressourcer for fødevarer og jordbrug. Arbejdsgruppen skal alene se på forslag og muligheder, som det enkelte land – efter eget valg – kan vælge at læne sig op ad, når det gennemfører protokollen.

Arbejdsgruppen skal mødes på Svalbard 11-13 september 2012. Som forberedelse af mødet afholdes der den 27.-28. juni en ABS-workshop i Bonn, efterfulgt af et europæisk koordineringsmøde. Statskonsulent Søren Skaftø og Helle Palmø fra NaturErhvervstyrelsen deltager fra Danmark, og Helle Palmø vil repræsentere Danmark på FAO-arbejdsgruppemødet på Svalbard.

Udvalget foreslog, at der på næste møde blev givet en orientering om Nagoya-protokollen og dens gennemførelse i Danmark. Naturstyrelsen, der er ansvarlig myndighed for protokollen, tilbød at give en sådan orientering på næste møde i udvalget.

EU's genressourceprogram (Rådsforordning 870/2004)

EU's genressourceprogram, der er iværksat under Rådsforordning 870/2004, er ved at udløbe, og det er derfor blevet evalueret af en uvildig ekspertgruppe.

Ekspertgruppen anbefaler, at programmet fortsættes, og det samme gør Medlemsstaterne. Kommissionen har taget det til efterretning, men vil samtidig gerne have – i overensstemmelse med evalueringens anbefalinger - at et eventuelt nyt program skal fokusere mere på brugen af genetiske ressourcer, og at det skal involvere en bredere kreds end blot det videnskabelige samfund, altså også landmænd og fødevarerindustri. Kommissionen modtager gerne forslag til, hvordan det kan komme til at ske.

Et udvalgsmedlem spurgte, om genressourceprogrammet havde noget med AEGIS-projektet (det fælles europæiske genbanksystem i regi af ECPGR, European Cooperative Programme for Plant Genetic Resources) at gøre.

NaturErhvervstyrelsen svarede, at det havde det ikke umiddelbart. ECPGR havde nyligt søgt om midler til AEGIS under et andet EU-program, nemlig rammeprogrammet for forskning, men havde her fået afslag. NaturErhvervstyrelsen deltog i øvrigt i en "task-force", som skulle se på, hvordan samarbejdet mellem EU og ECPGR kunne styrkes.

Udvalget påpegede, at det vil kræve en mængde rutinearbejde at gennemføre AEGIS, og at det er vanskeligt at finde midler til den slags aktiviteter. Hvad angår fortsættelsen af EU's genressourceprogram, så blev det nævnt, at der for tiden er interesse for at inddrage flere plantearter i fødevarerproduktionen, f.eks. vilde planter, og at et nyt program kunne tage dette emne op.

Udvalget anbefalede endvidere, at et fremtidigt europæisk genressourceprogram burde fokusere på præforædling. Denne aktivitet vil være meget velegnet til et fælles europæisk initiativ.

Ad 4, Orientering fra deltagerne, herunder:

NordGen

- NordGen har lavet en statusoversigt for genbankens danske accessioner (jf. bilag 1),
- Arbejder pt. med indlagring af en omfattende samling, der er doneret af Københavns Universitet. Samlingen rummer bl.a. landracer af byg, og NordGen vurderer, at den er overordentlig betydningsfuld,
- NordGen forventer at deltage i et planlagt EUCARPIA møde i Alnarp i 2013 (EUCARPIA er den europæiske sammenslutning om planteforædlingsforskning),

- NordGen vil ikke kunne opformere kartoffelknolde i fremtiden,
- Svensk Utsädesförening afholder workshop i Stockholm om anvendelsesmulighederne for GMO i det økologiske jordbrug,
- De norske brandmyndigheder har af sikkerhedsmæssige grunde lukket adgangen for besøgende til frøhvælvet på Svalbard,
- Arbejdet med et kvalitetssikringssystem er i gang,
- NordGen er ved at indgå aftale ("memorandum of understanding") om arbejdsdeling med de nordiske nationale programmer,
- Aftale med ECPGR (såkaldt "associate membership agreement") om NordGens indtræden i det europæiske genbankssamarbejde AEGIS er endnu ikke på plads,
- Nordgens økonomi er sårbar, og aktivitetsniveauet er reduceret i forhold til tidligere. Der skal skabes bedre overensstemmelse mellem landenes forventninger til NordGen og de budgetterede midler,
- En gruppe på ca. 8 personer af NordGens kernemedarbejdere på planteområdet forventes at slutte indenfor de nærmeste år. Personaleudskiftninger svækker NordGens position i internationale arbejdsgrupper.

Udvalget opfordrede NordGen til at fremskynde arbejdet med at få genbanken optaget i AEGIS.

Ad 5, Fagligt indlæg v. Erik D. Kjær om samarbejdet med Naturstyrelsen om bevaring af vedplanters genressourcer

Erik D. Kjær fortalte om arbejdet med at bevare genetiske ressourcer af danske træer og buske. Slides fra indlægget er rundsendt med mødereferatet.

Erik diskuterede bl.a., om man skal satse på at bevare gener eller evolutionære processer, hvilke variationsmønstre der findes i forskellige arter, og hvordan det skal afspejle sig i valget af det plantemateriale, som skal indgå i bevaringsprogrammet.

Erik pointerede, at det er vigtigt at have en fleksibel tilgang, som kan ændres i takt med, at man får flere erfaringer. Kombinationen af bevaring og anvendelse har fungeret godt, og det samme har samarbejdet mellem forvaltere, brugere og forskere. En vigtig medvirkende årsag til denne succes har været kombinationen af tilgængelige frøkilder og en brugervenlig database, der hjælper brugerne med at foreslå, hvilke planter de kan plante (www.plantevalg.dk).

Ad 6, Fødevarerministeriets handlingsplan 2011-13 for jordbrugets plantegenetiske ressourcer, specielt aktiviteterne:

Aktiviteterne nr. 1 til nr. 6 om klonsamlingerne

NaturErhvervstyrelsen mødtes 25. juni med de ansvarlige for klonsamlingerne på Københavns og Aarhus Universiteter. NordGen deltog også i mødet, som bl.a. omhandlede adgangsbetingelserne til materialet i samlingerne og det videre arbejde med gennemførelse af handlingsplanen.

Aktivitet nr. 8 om indlagring af nyere danske sorter i NordGen

NordGen er i gang med drøftelser med afdeling for sortsafprøvning i Tystofte om en procedure for indlagring af sorter fra sortslisten. Ifølge NordGen sker det med sortsejernes opbakning.

Aktivitet nr. 15 om en udredning om erhvervsmæssige muligheder ("Bedre afgrøder til fremtidens jordbrug")

Siden udvalgets sidste møde er der nedsat en udredningsgruppe under ledelse af Sven Bode Andersen og med deltagelse af flere af udvalgets medlemmer til at se på, hvilke muligheder de plantegenetiske ressourcer giver for at styrke udviklingen af dansk landbrug og mindske erhvervets miljøbelastning. Kan en intelligent anvendelse af plantegenetiske ressourcer bidrage til "grøn omstilling"?

Udredningen skal omfatte både det konventionelle og det økologiske jordbrug. Med henblik på, at udredningen kunne indgå i arbejdet med den tidligere nævnte Økologisk Handlingsplan 2020, bad NaturErhvervstyrelsen udredningsgruppen om at fremskynde afleveringen af en foreløbig delrapport om økologisk jordbrug. Udredningsgruppen afleverede med meget kort frist delrapporten "Bedre plantesorter til økologisk jordbrug". Den konventionelle del af udredningen forventes afsluttet primo september 2012.

Økologisk Landsforening var repræsenteret i udredningsgruppen, men valgte at aflevere den supplerende "Redegørelse for økologisk jordbrugs adgang til egnede plantesorter og Danmarks internationale forpligtelser til at bevare og udvikle den bæredygtige anvendelse af plantegenetiske ressourcer". Begge dokumenter kan findes på:

<http://1.naturerhverv.fvm.dk/publikationer.aspx?ID=8943>

Deludredningen og den supplerende redegørelse er indgået i arbejdet med Økologisk Handlingsplan 2020, og deludredningen er blevet præsenteret for det Økologiske Fødevareråd.

Udredningsgruppens formand, Sven Bode Andersen, fortalte udvalget om den økologiske deludredning. Slides fra indlægget er rundsendt med mødereferatet.

Sven fremhævede, at planteforædling typisk har givet og fortsat giver en årlig udbyttefremgang på ca. 0,5 %. Den årlige udgift til planteforædling beløber sig i Danmark til ca. 100 mio. kr. Han sagde videre, at forædlingen af afgrøder til det økologiske jordbrug med fordel kunne knyttes til konventionelle forædlingsprogrammer. Den hurtigste måde at øge udbuddet af sorter til det økologiske jordbrug ville imidlertid være ved at få afprøvet flere konventionelle sorter under økologiske betingelser.

På et spørgsmål om anvendeligheden af gamle sorter indenfor økologisk jordbrug sagde Sven, støttet af et andet udvalgsmedlem, at disse sorter ofte er meget sygdomsmodtagelige. De tvivlede endvidere på, at anvendelsen af lokalt tilpassede "moderne landsorter" ville kunne give økologerne et øget udbytte.

På et spørgsmål om sortslovgivningens betydning sagde Sven, at det burde gøres muligt at dyrke nicheafgrøder og genetisk diverse populationssorter. NaturErhvervstyrelsen sagde supplerende, at der vil blive afholdt en temadag og nedsat et "dialogforum" til at drøfte sortslovgivning, det var en af indsatserne i Økologisk Handlingsplan 2020. NaturErhvervstyrelsen sagde videre, at EU Kommissionen netop havde præsenteret sine tanker om den kommende EU-sortslovgivning. Slides fra Kommissionens præsentation er rundsendt med mødereferatet.

Aktivitet nr. 16 om udvikling og afprøvning af plantesorter til økologisk jordbrug

Siden udvalgets sidste møde har NaturErhvervstyrelsen etableret en ordning under GUDP (Grønt Udviklings og Demonstrationsprogram) som giver tilskud til projekter om udvikling

og afprøvning af plantesorter til det økologiske jordbrug. Der er afsat 5 mio. kr. pr. år til ordningen.

NaturErhvervstyrelsen orienterede om ordningen. Slides fra præsentationen er rundsendt med mødereferatet. I december 2011 blev der for første gang åbnet for ansøgninger om projekter under ordningen. Sammenlignet med andre GUDP-ordninger indkom der relativt få ansøgninger. Tre projekter endte med at få tilsagn svarende til det afsatte beløb.

NaturErhvervstyrelsen opfordrede til, at man lavede projektansøgninger til næste ansøgningsrunde (i 2013) og til, at udvalgets medlemmer hjalp med at udbrede kendskabet til den nye tilskudsordning.

Et af udvalgets medlemmer sagde, at en samlet årlig ramme på 5 mio. kr. er beskeden, hvis man gerne ville have sagt gang i egentlige planteforædlingsprojekter. Det er også et problem, at projekterne kun kan vare i op til fire år, udvikling af en ny plantesort vil typisk tage længere tid. NaturErhvervstyrelsen tog bemærkningen til efterretning. Den fireårige projektperiode er fælles for alle GUDP-projekter.

Aktivitet nr. 17 om dansk holdning til fremtidige EU regler for markedsføring af frø og plantesorter

Denne aktivitet blev drøftet i forbindelse med udredningen om erhvervsmæssige muligheder.

Aktivitet nr. 18 om nordisk projekt om privat-offentligt samarbejde om planteforædling

NordGen, der er sekretariat for det nordiske samarbejdsprojekt orienterede om, at der var godkendt og iværksat tre forædlingsrelaterede projekter om henholdsvis byg, rajgræs og æble. Alle de nordiske planteforædlere af de pågældende afgrøder deltager i projekterne. Den nordiske styregruppe for projektet mødes næste gang til september.

Aktivitet nr. 26 om tilskudsordningen for plantegenetiske ressourcer

Sidste ansøgningsrunde til tilskudsordningen blev åbnet i august 2012. 12 projekter blev godkendt til at modtage tilskud.

Administrationen af ordningen ligger hos NaturErhvervstyrelsen, nærmere bestemt i Center for Projekttilskud, og personer, som varetager ordningen, er blevet udskiftet. To af de nye personer, Maj-Britt Starup og Karina Larsen, blev præsenteret for udvalget.

Udvalget anbefalede, at det ved udarbejdelsen af udbudsmateriale til ordningen blev sikret, at projekterne blev pålagt at registrere resultaterne fra projekterne hos NordGen – så andre kunne få glæde af dem (jf. handlingsplanens aktivitet nr. 19). Hertil kommer udvalgets tidligere anbefaling om at undgå, at der sker en overflødig sikkerhedskopiering af sorter.

Det videre arbejde med gennemførelsen af handlingsplanen

NaturErhvervstyrelsen sagde, at flytning og en række presserende opgaver havde forsinket arbejdet med at gennemføre handlingsplanen noget, men at der var ved at blive sat gang i en række aktiviteter.

Et medlem af udvalget bemærkede, at der er stor aktivitet på det plantegenetiske område og spurgte, om der havde været lige så stor aktivitet før i tiden? NaturErhvervstyrelsen sagde, at der har været et stigende aktivitetsniveau på området, bl.a. fordi dets aktiviteter i højere grad end tidligere bliver koblet til andre områder: økologi, grøn omstilling, sortslovgivning etc. Det havde også medvirket til at give sagsområdet mere politisk fokus.

Ad 7, Eventuelt

Der var ikke emner til dette punkt. Næste møde foreslås afholdt til efteråret 2012, nærmere oplysninger følger senere.

Bilag 1. Oversigt over danske accessioner i NordGen

Findes på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside som en separat fil.